

اندیشه های حقوقی (۳)

(مجموعه مقالات عدالت کیفری)

مؤلف

دکتر محمد جعفر حبیب زاده

استاد دانشگاه تربیت مدرس

انتشارات نگاه

۱۳۹۱

سرشناسه: حبیب‌زاده، محمدجعفر، ۱۳۳۶
عنوان و نام پدیدآورنده: اندیشه‌های حقوقی (۳)، مجموعه مقالات عدالت کیفری / محمدجعفر حبیب‌زاده
مشخصات نشر: تهران نگاه بینه، ۱۳۹۱
مشخصات ظاهری: ۶۶۳ ص.
شابک: ۱۳۰۰۰ ریال -- ۴-۱۱-۶۲۲۴-۶۰۰-۹۷۸
یادداشت: کتابنامه: ص ۳۲-۳۵
عنوان دیگر: مجموعه مقالات عدالت کیفری
موضوع: حقوق - مقاله‌ها و خطابه‌ها
موضوع: حقوق جزا - ایران - مقاله‌ها و خطابه‌ها
رده‌بندی کنگره: ۱۳۱۰ ۷۲۰ الف ۷۲۰ ح / K۲۳۵
رده‌بندی دیویی: ۳۴۰
شماره کتابشناسی ملی: ۱۶۳۱۶۰

مؤسسه فرهنگی انتشاراتی نگاه بینه
انقلاب - خیابان ۱۲ فروردین - بخش چهارراه شهید وحید نظری
پلاک ۲۵۵ - طبقه دوم - واحد ۴ - تلفن: ۶۶۴۹۲۹۳۳ - ۶۶۴۹۴۲۵۵

اندیشه‌های حقوقی (۳) / دکتر محمدجعفر حبیب‌زاده
حروفچینی و صفحه‌آرایی: واحد فنی مؤسسه نگاه بینه
لیتوگرافی، چاپ و صحافی: نگین

چاپ: اول، ۱۳۹۱

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۴-۱۱-۶۲۲۴-۶۰۰-۹۷۸

قیمت: ۱۳۰۰۰ تومان

«کلیه حقوق این اثر برای ناشر محفوظ است»

بسم الله الرحمن الرحيم

در دنیای علمی کسانی که عمر خود را در جهت تعلیم و تربیت طی کرده‌اند، فراز و نشیب‌هایی وجود دارد و هر دوره با ویژگی‌های خاص از دوران دیگر منفک می‌شود و زندگی علمی یک محقق را تشکیل می‌دهد و در یک ارزیابی کلی شیرین و دل‌چسب است.

دوران دانشجویی اولین دوره‌ای است که فعالیت‌های علمی نظم خاصی پیدا می‌کند و جهت‌گیری آینده محقق را مشخص می‌سازد. در این دوره علاوه بر فعالیت‌های علمی، فعالیت‌های اجتماعی نیز با شور و حرارت زاید‌الوصف در جریان است و بعضاً کار علمی را هم تحت تأثیر قرار می‌دهد. اما در مجموع دوران سازندگی است و زمینه‌ساز رشد و بالندگی است. دوره مذکور شامل سه مقطع علمی مختلف - کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری - است که هر کدام دارای ویژگی خاصی هستند و در نهایت در مقطع دکتری به ظاهر به پایان می‌رسد و چنین تصور می‌شود دوران یادگیری به سر آمده و فرایند آموختن به پایان رسیده و به اصطلاح فراغت از تحصیل حاصل شده است. اما واقعیت چیز دیگری است و آن این‌که پس از این محقق وارد دوره اصلی زندگی خود - یعنی دوره تحقق و پژوهش - می‌شود. وقتی دانشجوی دیروز و فارغ‌التحصیل امروز وارد فرایند تدریس و آموزش به دیگران می‌شود و به ظاهر در کلاس درس جایگاه قدیم خود را ترک و در جایگاه جدید معلمی قرار می‌گیرد، شاید ابتدا تصور کند که دیگران تحت نظر و تعلیم و تربیت او قرار می‌گیرند؛ اما پس از مدت کوتاهی متوجه می‌شود دوران جدیدی از یادگیری را پیش رو دارد و فرایند تعلیم و تعلم دو جانبه فرا رسیده است. در این دوره محقق با بهره‌مندی از اندوخته‌های علمی خود به‌عنوان یک نظریه‌پرداز در موضوعاتی که در حیطه کار او قرار دارد نظریه‌پردازی می‌کند و متوجه می‌شود تحقیق و پژوهش فرایندی تک‌بعدی و افسانه‌ای نیست و برای به ثمر رسیدن آن نیازمند همکاری دیگران است و در صورتی که هدف محقق رسیدن به حق باشد، مسیری طولانی و پر از خطرات شبهه‌برانگیز در پیش دارد که به تنهایی نمی‌تواند آن را طی کند و به همین دلیل فرایند آموزش دو جانبه می‌شود. از طرفی او به دیگران مفاهیم علمی را می‌آموزد و از طرف دیگر از آن‌ها بهره می‌برد و تحقیقات خود را تعمیق می‌بخشد. دستاوردهای او و آنچه را

می‌آموزد و فرایند زمان دچار تحول عمیق می‌شود و از پختگی نسبی برخوردار می‌شود. نباید تصور کرد یک معلم دانشگاه از ابتدا باند عمیق و یرنگز سخن بگوید و مطلب بدون نقص و ایراد بنویسد، بدان‌گونه که در پایان راه به آن دست می‌یابد؛ زیرا برای کسب علم و دانش پایانی وجود ندارد و زمان بستر عمق بخشی و پختگی علمی را فراهم می‌کند. نگارنده نیز چون سایر اهالی علم و دانش از زمانی که وارد عرصه معلمی شده است تلاشش بر آن بوده تا همچنان بآموزد و هنوز هم احساس می‌کند نیاز به آموختن دارد؛ لذا مدعی است همچنان دانشجویی است با همان احساسات عمیق و شور و حرارتی که در ابتدای کار داشته است.

از آنجا که نقد آنچه را تا کنون به‌صورت مقالات علمی به رشته تحریر در آورده‌ام هدیه بزرگی از سوی دانش‌پژوهان و استادان این رشته می‌دانم، با پیشنهاد آقای امیر مرادی دانشجوی دوره دکتری دانشگاه آزاد این کار شروع شد و با همکاری برخی از دانشجویان عزیز دانشگاه تربیت مدرس به پایان رسید. به این ترتیب که مجموعه مقالات در سه بخش، حقوق کیفری اختصاصی، حقوق کیفری عمومی و عدالت کیفری، تدوین و آماده انتشار گردید. به امید آن که مورد استفاده و نقد اهالی فرهیخته حقوق قرار گیرد و زمینه دانش‌اندوزی بیشتر برای نگارنده را فراهم کند. جلد اول این مجموعه تحت عنوان اندیشه‌های حقوقی ۱ (مجموعه مقالات حقوق کیفری اختصاصی) در سال ۱۳۸۹ توسط انتشارات نگاه بینه منتشر گردید. جلد دوم و سوم همزمان در زمینه حقوق کیفری عمومی و عدالت کیفری برای سال ۱۳۹۰ آماده انتشار گردیده است که مجموعه حاضر شامل مقالات مربوط به حوزه عدالت کیفری است که با عنوان اندیشه‌های حقوقی ۲ منتشر می‌شود. در اینجا برخود لازم می‌دانم از زحمات همکاران و مدیران مؤسسه فرهنگی انتشاراتی نگاه بینه و نیز دانشجویانی که تلاش آن‌ها در تدوین این مجموعه بسیار ارزشمند بوده است، از جمله آقای دکتر بهمن حسینجانی فارغ‌التحصیل دوره دکتری، آقای مهدی هوشیار دانشجوی دوره دکتری و سرکار خانم سیده سمیده میرمجیدی دانشجوی دوره کارشناسی ارشد دانشگاه تربیت مدرس قدردانی نمایم. همچنین از زحمات دانشجویان عزیزی که در طول سالیان تدریس، همکاری و همدلی آنان باعث انتشار مقالات حاضر شده و اسامی ایشان ذیل هر مقاله ذکر شده است، تشکر می‌کنم و امیدوارم همچنان در نوشتن مقالات علمی ساعی و کوشا باشند و آینده‌ای درخشان و مؤثر برای جامعه علمی کشور داشته باشند.

خاضعانه به روح پرفتوح اساتید خودم که متأسفانه ما را ترک و به دیار باقی شنافته‌اند، از جمله مرحومان استاد دکتر عبدالحسین علی‌آبادی، استاد دکتر ابوالقاسم گرجی، استاد آیت‌الله محمدحسن مرعشی و استاد دکتر مهدی کی‌نیا و استاد دکتر رضا نوربها درود می‌فرستم و برای ایشان طلب آمرزش و غفران می‌نمایم و برای کسانی که حضور دارند از جمله استاد آیت‌الله دکتر مصطفی محقق داماد، استاد آیت‌الله مرتضی مقتدایی، استاد دکتر عبدالله شمس، استاد دکتر علی آزمایش آرزوی توفیق و طول عمر دارم.

امیدوارم توانسته باشم بخشی از دین خود را به جامعه علمی کشور و سازمان‌هایی که مطالعه این منبع برای تقویت نیروی انسانی آن‌ها مفید است، ادا نمایم.

با آرزوی توفیق الهی

دکتر محمدجعفر حبیب‌زاده

استاد دانشکده تربیت مدرس

زمستان ۱۳۹۰

فهرست مطالب

بخش اول: مباحث عمومی

۱۱	موجبات اجرای تعزیر از نظر فقهی و حقوق کیفری ایران
۳۷	تئورم کیفری، عوامل و پیامدها
۵۷	مصونیت پارلمانی در حقوق کیفری
۱۱۱	مبانی جرم و تخلف
۱۳۳	آسیب شناسی نظام عدالت کیفری ایران
۱۶۹	خشونت و نظام عدالت کیفری
۱۹۵	جایگاه قانونی دفاتر نظارت شورای نگهبان در چارچوب
۱۹۵	نقد و تحلیل رأی دیوان عدالت اداری
۲۱۷	درآمدی بر برخی محدودیت‌های عدلی جرم انگاری
۲۴۵	درآمدی بر حمایت کیفری از اطفال بزه‌دیده در حقوق ایران با نگاهی به اسناد بین‌المللی
۲۶۹	کرامت انسانی در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران
۳۰۱	الزامات حقوق بشری پلیس در زمینه حقوق و آزادی‌های شهروندان
۳۲۷	مجازات‌های نامتناسب؛ مجازات‌های مغایر با کرامت انسانی
۳۴۹	مصونیت قضایی دادرسان و وکلای دادگستری در نظام حقوقی ایران
۳۷۵	حق داشتن وکیل مدافع در حقوق کیفری ایران (مطالعه تطبیقی با اعلامیه
۳۷۵	جهانی حقوق بشر و میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی)
۳۸۹	اصول پایه حقوق بشر در اندیشه‌های امام خمینی (ره)
۴۴۱	آسیب شناسی سیاست‌های کلی قضایی در زمینه عدالت کیفری
۴۸۳	استقلال قضایی در نظام حقوقی ایران با مطالعه تطبیقی
۵۱۱	چالش نظام عدالت کیفری ایران در خصوص نظم عمومی و راهکار برون رفت از آن

بخش دوم: مباحث جرم‌شناسی

۵۴۳	تأثیر قانون‌مداری و تضمین امنیت قضایی در توسعه پایدار اقتصادی
۵۶۳	پیشگیری اولیه از جرم در آموزه‌های قرآنی
۶۰۱	تناسب جرم با مجازات از منظر تئوریهای توزیع مجازات
۶۲۷	پیشگیری ثانویه از جرم و کجروی در آموزه‌های قرآن